

היום נלמד בעזרת ה':

מנחות דף עג

(בעמוד הקודם)

הגמרא שאלה מניין ששיירי מנחות הבאות משעורים נאכלות לכהנים (אליבא דר"ש הסובר שיש מנחה הנקמצת שאינה נאכלת)? חזקיה ביאר - נאמר "וכל מנחה בלולה בשמן וחרבה לכל בני אהרן תהיה", הפסוק אומר שמנחה בלולה ומנחה חריבה, שירייהם נאכלים לכהנים. ומכיון שאין צורך בפסוק ללמד על מנחות חטים, כי הן נלמדות כבר מהפסוק "וזאת תורת המנחה", אנו לומדים ב'אם אינו ענין' למנחה בלולה וחרבה של שעורים.

קושיא: והאי להכי הוא דאתא? הא מיבעי ליה לכדתניא: וכי הפסוק בא ללמד על הנ"ל? הרי הוא נצרך ללמד שאסור לכהנים לחלוק חלק כנגד חלק בקרבנות ומנחות. הגמרא מביאה בריתא ארוכה המלמדת את כל אופני האיסור. ולאחר מכן מתרצת את הקושיא.

הברייתא שואלת: מנין שאין חולקין מנחות כנגד זבחים? מניין שאסור לשני כהנים לעשות הסכם החלפת חלקי קרבנות, שהראשון יותר לשני על החלק שהוא אמור לקבל מהמנחה, והשני יקבל חלק כפול. ואילו השני יותר לראשון בתמורה על החלק שהוא אמור לקבל מקרבן בהמה, והראשון יקבל חלק כפול בבהמה? ומשיבה: תלמוד לומר "וְכֹל מִנְחָה אֲשֶׁר תֹּאֲפֶה בְּתַנּוּר ... לְכֹל בְּנֵי אֶהְרֹן תִּהְיֶה אִישׁ כְּאָחִיו": כל בני אהרון מקבלים שווה בשווה בכל קרבן.

הפסוק מפרט את כל סוגי המנחות, ואומר שהם יהיו לכל בני אהרון בשווה. "וְכֹל מִנְחָה אֲשֶׁר תֹּאֲפֶה בְּתַנּוּר, וְכֹל נִעְשָׂה בְּמִרְחֶשֶׁת, וְעַל מִחְכֶּת, לְכֹהֵן הַמִּקְרִיב אֹתָהּ לֹא תִהְיֶה: וְכֹל מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן, וְחִרְבָּה, לְכֹל בְּנֵי אֶהְרֹן תִּהְיֶה אִישׁ כְּאָחִיו". היה מספיק לכתוב באופן כללי שכל המנחה תהיה לכל בני אהרון. ולכן הגמרא דורשת מריבוי המנחות כדלהלן.

ושואלת: יכול לא חלקו מנחות כנגד זבחים שלא קמו תחתיהן בדלות, אבל יחלקו מנחות כנגד עופות שהרי קמו תחתיהן בדלות? אולי דוקא אסור לעשות 'חלוקה' (לתת חלק במנחה כנגד חלק בקרבן) במנחה כנגד בהמה, משום שמי שמחוייב להביא קרבן בהמה והוא 'דל' (= עני) אינו יכול להביא במקומה מנחה. אבל יהיה מותר לתת חלק במנחה כנגד חלק בעוף, כי מי שמחוייב להביא עוף והוא עני יכול להביא במקומו מנחה. **ומשיבה:** **תלמוד לומר "וְכַל נַעֲשֶׂה בְּמִרְחֶשֶׁת ... לְכָל בְּנֵי אֶהְרֹן תְּהִיָּה":** מהיתור של 'מנחת מרחשת' לומדים גם את זה (בדרך של 'אם אינו ענין לזה תנהו ענין לדבר אחר').

ושואלת: יכול לא יחלקו מנחות כנגד עופות וכו': אולי דוקא מנחה כנגד עוף לא, כי עוף הוא קרבן שיש בו דם, ומנחה היא קרבן של קמח. אבל כן יחלקו עופות כנגד בהמות, כי שניהם סוג של קרבן שיש בו דם? **ומשיבה:** **תלמוד לומר "וְעַל מַחֲבֵת ... לְכָל בְּנֵי אֶהְרֹן תְּהִיָּה":** לומדים זאת מהיתור של "ועל מחבת" וכו"ל.

ושואלת: יכול לא יחלקו עופות כנגד זבחים וכו': אולי דוקא לא יחלקו עופות מול בהמות, כי עופות מולקים ביד ובהמות שוחטים בכלי דהיינו בסכין. אבל כן יחלקו מנחות כנגד מנחות כי שתיהן עשייתן 'ביד' כלומר בקמיצה. **ומשיבה:** **ת"ל "וְכַל מַנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן ... לְכָל בְּנֵי אֶהְרֹן תְּהִיָּה".**

ושואלת: יכול לא יחלקו מחבת כנגד מרחשת וכו': כי מנחת מחבת 'מעשיה קשין' כלומר היא יוצאת קשה, ומנחת מרחשת 'מעשיה רכין' כלומר היא יוצאת רכה. אבל כן יחלקו מנחת מחבת אחת כנגד מנחת מחבת אחרת, או מרחשת כנגד מרחשת? **ומשיבה:** **תלמוד לומר "וְחִרְבָּה לְכָל בְּנֵי אֶהְרֹן תְּהִיָּה".**

ושואלת: יכול לא יחלקו בקדשי קדשים אבל יחלקו בקדשים קלים: אולי דוקא לא יחלקו במנחות ועופות שהם קודשי קודשים וכן בבהמות של קודשי קודשים, אבל כן יחלקו בבהמות של קודשים קלים אחת עם השניה? **ומשיבה:** **תלמוד לומר "אִישׁ כֹּאחִיו וְכו' וְאִם עַל תּוֹדָה":** נאמר "לְכָל בְּנֵי אֶהְרֹן תְּהִיָּה אִישׁ כְּאָחִיו ... אִם עַל תּוֹדָה יִקְרִיבוּ", הפסוק משווה את קרבן תודה שהוא קודשים קלים, לקרבן מנחה (הכתוב קודם לכן) שהוא קודשי קודשים. ללמד שכשם שאין חולקין בקדשי קדשים כך אין חולקים בקדשים קלים.

הברייתא ממשיכה: **"אִישׁ חוֹלֵק וּפִילּוֹ בְּעַל מוֹם, וְאִין קֹטֵן חוֹלֵק וּפִילּוֹ תַּם: "אִישׁ" מֵלַמֵּד שְׁדוּקָא כְּהֵן גְּדוּל מִקְבֵּל חֵלֶק בְּקַרְבָּנוֹת אִפִּילוֹ אִם הוּא בְּעַל מוֹם, וְלֹא כְּהֵן קֹטֵן אִפִּילוֹ אִם הוּא תַּמִּים בְּלִי מוֹם (אֲבָל מוֹתֵר לוֹ לֵאכּוֹל מֵהַחֵלֶק שֶׁקִּיבֵּל אֲבִיו).**

עד כאן הברייתא. הקושיא - הפסוק **"וְכָל מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן, וְחֶרֶבָה, לְכָל בְּנֵי אֶהְרֹן תִּהְיֶה"** נצרך ללמד שאסור לחלוק מנחות כנגד זבחים, ולא שהשיריים של מנחות שעורים נאכלים לכהנים כפי שדרש חזקיה!

הגמרא מתרצת: **הוּא מ"כֹּל" נִפְקָא:** הפסוק נדרש כפי שדרש חזקיה, אמנם הברייתא דורשת מהמילה **"כל"** שבתחילת הפסוק גם שאין חולקים מנחות כנגד זבחים.

קושיא: **והא אפיקתיה לכדרכי יוסי ברבי יהודה:** הרי מהמילה **"כל"** כבר למדנו דבר אחר (לעיל דף סג, ב!) **תירוץ:** **אלא הווא מ"וכל":** בפסוק נאמר **"וכל"**. הברייתא לומדת מ**"כל"** שבמילה הזו, ורבי יוסי בר"י לומד מהאות ו' שבמילה הזו.

מקור אחר לכך שהכהנים אוכלים את שירי מנחות שעורים.

רבינא אמר - אתיא מדתני לוי: נאמר במתנות כהונה **"זֶה יְהִיֶּה לָךְ מִקְדָּשׁ הַקְּדָשִׁים מִן הָאֵשׁ, כָּל קֶרְבָּנָם לְכָל מִנְחָתָם וּלְכָל חֻטְאָתָם וּלְכָל אֲשָׁמָם, אֲשֶׁר יִשִּׁיבוּ לִי, קְדָשׁ קְדָשִׁים לָךְ הוּא וּלְכֹהֲנֶיךָ"**. הברייתא דורשת את ארבעת המילים **"כל"** שנאמרו בפסוק, ללמד על דברים הנאכלים לכהנים שהיה מקום לחשוב שאינם נאכלים. בכל דרשה הברייתא מבארת מה **'הסלקא דעתך'** שהיינו חושבים בלי הדרשה.

הברייתא דורשת גם את המשך הפסוק. ומתוך הדרשות, מתבאר המקור לכך שהכהנים אוכלים את שירי מנחת שעורים' שהיא מנחת העומר ומנחת קנאות.

"כל קרבנם" לרבות לוג שמן של מצורע: כי היה מקום לומר בגלל שבפסוק כתוב שהכהנים מקבלים **"מן האש"**, אם כן הם מקבלים רק קרבן שנשאר לאחר שהקטירו ממנו על המזבח. אך לא יקבלו את מותר השמן של מצורע כי הוא לא קרב באש. קמ"ל שהם מקבלים את השמן.

"לכל מנחתם" לרבות מנחת עומר ומנחת הקנאות: כי היה מקום לומר בגלל שכתוב (בפסוק אחר) "ואכלו אותם אשר כופר בהם", רק קרבן שיש בו כפרה נאכל לכהנים. ולא 'מנחת העומר' שהיא באה רק להתיר את אכילת התבואה החדשה. ואיך נמי לברר קא אתיא: וכן לא 'מנחת קנאות' שבאה רק לברר האם הסוטה זינתה. קמ"ל. (ע"ז זה המקור לענייננו!).

"ולכל חטאתם" לרבות חטאת העוף: כי היה מקום לומר שהחטאת נחשבת לנבילה ואסורה באכילה, משום שהכהן מולק אותה ולא שוחט.

"לכל אשמים" לרבות אשם נזיר ואשם מצורע. קושיא: אשם מצורע בהדיא כתיב ביה: הרי כתוב במפורש בפסוק שהוא נאכל לכהנים! תירוץ: אלא לרבות אשם נזיר כאשם מצורע: כוונת הברייתא לרבות את אשם נזיר שבשרו יאכל לכהנים, כמו שבשר אשם מצורע נאכל לכהנים. כי היה מקום לומר שמכיון שהם לא באים לכפרה אלא רק 'להכשיר', בשרם לא נאכל לכהנים. דהיינו אשם נזיר בא להכשיר את הנזיר שנטמא ונטהר להתחיל לספור מחדש את ימי הנזירות. ואשם מצורע בא להכשיר את המצורע לאכול קודשים.

"אשר ישיבו" זה גזל הגר: הגוזל ממון מהגר והגר מת בלי יורשים, הגוזל משיב את הכסף לכהנים.

"לך הוא" שלך יהיה אפילו לקדש בו את האשה: הכסף הזה של גזל הגר, שייך לכהן לגמרי ואין בו שום קדושה. (רש"י זבחים מד').

*

אמר רב הונא: גוי שהביא קרבן שלמים דינו כקרבן עולה, שכל הקרבן קרב על המזבח כליל.

איבעית אימא קרא ואיבעית אימא סברא: אפשר ללמוד זאת מסברא, שכן גוי אינו יודע את דיני הקרבן, ולכן כשהוא נדר קרבן כוונתו היתה לשמיים, ולכן כל הקרבן עולה כליל לה'. ואפשר ללמוד זאת מן הפסוק "אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִקְרִיב קֶרְבָּנוּ לְכָל נִדְרֵיהֶם וּלְכָל נִדְבוֹתָם אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לַיהוָה לַעֲלֹה", ולקמן יתבאר ש"איש איש" בא לרבות שגם הגויים יכולים לנדוד ולנדב

קרבן, והפסוק אומר שזה יהיה לעולה, ומכאן לומדים שגוי שהביא קרבן שלמים דינו כקרבן עולה.

קושיא: **מתיב רב חמא בר גוריא:** למדנו בתוספתא - גוי שהתנדב להביא שלמים, אם נתן את השלמים לישראל, ישראל אוכלן, ואם נתן אותם לכהן, הכהן אוכלן. נמצא שגוי שהביא שלמים אין הקרבן עולה כליל, שהרי ישראל או הכהן אוכלן.

תירוץ: **אמר רבא:** כך כוונת התוספתא: אם הגוי אמר 'הרי זו שלמים להקריבה בשביל פלוני שנדר להביא שלמים', הישראל אכן אוכל את הקרבן, שהרי הגוי מביא זאת עבור ישראל במתנה, וכמו כן אם הוא אמר אמר 'הרי זו שלמים להקריבה בשביל פלוני כהן שנדר להביא שלמים', הכהן אכן אוכל את הקרבן וכנ"ל.

קושיא: **מתיב רב שיזבי:** למדנו במשנתנו - 'אלו מנחות נקמצות ושיריהן לכהנים, מנחת עובדי כוכבים'. נמצא שקרבן גוי נאכל (= שהרי המשנה אומרת ששיירי המנחה נאכלים לכהנים, והוא הדין לקרבן).

תירוץ: **א"ר יוחנן לא קשיא:** משנתנו (שקרבן גוי נאכל) היא כדעת רבי יוסי הגלילי, ודברי רב הונא (שקרבן גוי כולו עולה כליל) הם כדעת רבי עקיבא.

דתניא: וכפי שלמדנו בבביתא שדורשת את הפסוק **"אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִקְרִיב קֶרְבָּנוּ לְכָל נִדְרֵיהֶם וּלְכָל נִדְבוֹתָם אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לַיהוָה לְעֹלָה"** -

איש, מה תלמוד לומר איש איש, כלומר לכאורה היה אפשר לומר רק "איש", מדוע נאמר **"אִישׁ אִישׁ"**? אלא כדי לרבות את הגויים שנודרים נדרים ונדבות כישראל.

"אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לַיהוָה לְעֹלָה" משמע לכאורה שהם יכולים להביא רק עולה, שלמים מניין? תלמוד לומר **"נִדְרֵיהֶם"**. תודה מניין? תלמוד לומר **"נִדְבוֹתָם"**.

מניין לרבות שהם יכולים להביא עולת העוף, ויין לנסכים (ללא קרבן), ולבונה בפני עצמה, ועצים? תלמוד לומר **נדריהם לכל נדריהם נדבותם לכל נדבותם**, כלומר שהיה אפשר לכתוב רק "נדריהם ונדבותם" ומכך שנאמר **"לְכָל נִדְרֵיהֶם וּלְכָל נִדְבוֹתָם"** אנו לומדים שגם גוי יכול להביא את כל הנ"ל.

אם כן שהם יכולים להביא את כל הנ"ל, מדוע נאמר דווקא "עולה"? תשובה: "עולה" בא למעט שאינם יכולים להביא קרבן נזיר, כיון שאין נזירות חלה עליהם. דברי ר' יוסי הגלילי. נמצא שלדעת ר"י הגלילי הגויים נודרים נדרים ונדבות כישראל, וקרבנם נאכל כקרבן ישראל, וכך סוברת משנתנו.

רבי עקיבא אומר: **"אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לַיהוָה לְעֹלָה"**, מכאן שהגויים יכולים להביא רק קרבן עולה, דהיינו שכל מה שהם מביאים דינו כקרבן עולה, ורב הונא סובר כרבי עקיבא.

קושיא: **והאי פרט לנזירות מהכא נפקא? מהתם נפקא!** וכי "עולה" בא למעט שהגויים אינם יכולים להביא קרבן נזיר? והרי לומדים זאת מהפסוק **"דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ או אִשָּׁה כִּי יִפְּלֵא לְנֹדֵר נֹדֵר נְזִיר לְהִזִּיר לַיהוָה"**, ודורשים שרק בני ישראל נודרים להיות נזיר ולא הגויים, ואם אינם יכולים להיות נזיר הרי שגם אינם מביאים קרבן נזיר!

תירוץ: **אי מהתם**: אם היה כתוב רק את הפסוק "עולה" היינו חושבים שהגויים לא יכולים להביא קרבן נזיר אבל נזירות כן חלה עליהם, לכך נאמר גם הפסוק **"דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ או אִשָּׁה כִּי יִפְּלֵא לְנֹדֵר נֹדֵר נְזִיר לְהִזִּיר לַיהוָה"** שלמדנו שנזירות לא חלה עליהם.

הגמ' מבררת: **כמאן אזלא**: באיזה שיטה הולכת המשנה במס' שקלים - אמר ר"ש שבעה דברים התקינו בית דין וזה אחד מהן, עובד כוכבים ששלח עולתו ממדינת הים למקדש, אם שילח עמה מעות לצורך נסכי הקרבן, הנסכים קריבין משלו, ואם לא שילח את דמי נסכי הקרבן, הנסכים קריבין משל ציבור. ע"כ המשנה שם.

לימא ר' יוסי הגלילי ולא רבי עקיבא: לכאורה המשנה שם היא כדעת ר"י הגלילי ולא כר"ע, שהרי לדעת ר"י הגלילי הגויים יכולים להתנדב גם יין (כפי שלמדנו בכרייתא לעיל, ונסכים הם יין), ואילו לדעת ר"ע הם יכולים להתנדב רק עולה.

אפילו תימא רבי עקיבא, עולה וכל חברתה: באמת אפשר להעמיד את המשנה שם גם כדעת ר"ע, לפי שלדעתו הגויים יכולים להביא עולה ואת כל מה שבא עימה, וא"כ הם יכולים להביא גם את נסכי העולה הבאים עימה.

הגמ' מבררת: **מאן תנא להא דתנו רבנן:** באיזה שיטה הולכת הברייתא - נאמר בתורה "כָּל הָאֲזָרָח יַעֲשֶׂה כְּכֹה אֶת אֱלֹהֵי הַקְּרִיב אִשֶׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה", ומכאן לומדים שדווקא 'אזרח' (= ישראל) מביא נסכים ללא קרבן, ואין העובד כוכבים מביא נסכים ללא קרבן, א"כ אולי גם אם הוא הביא קרבן עולה לא יביא עימה נסכים? לכך נאמר בפסוק אחר "כְּכֹה יַעֲשֶׂה לְשׁוֹר..." ללמדנו שהבאת נסכי קרבן מעכבת, וגם הוא גוי עליו להביא נסכים עם עולתו. ע"כ הברייתא.

מני לא ר' יוסי הגלילי ולא רבי עקיבא: לכאורה הברייתא לא כר' יוסי הגלילי ולא כרבי עקיבא, כי לדעת ר"י הגלילי גוי יכול להתנדב אפילו יין ללא קרבן, ולדעת ר"ע גוי יכול להביא רק עולה ללא נסכים.

איבעית אימא ר' יוסי הגלילי, ואיבעית אימא רבי עקיבא: באמת אפשר להעמיד את הברייתא כר' יוסי הגלילי, ותמחק מהברייתא לעיל את המילה "יין", דהיינו שר"י הגלילי לא אמר שגוי יכול להתנדב יין. וכן אפשר להעמיד את הברייתא כרבי עקיבא, ולדעתו הגויים יכולים להביא עולה ואת כל מה שבא עימה, וא"כ הם יכולים להביא גם את נסכי העולה הבאים עימה.

*

למדנו במשנה - רבי שמעון אומר מנחת חוטא של כהנים [וכו'] (נקמצת, והקומץ קרב לעצמו והשיריים קרבים לעצמם):

שאלה: **מנא הני מילי?** מניין למד ת"ק שמנחת חוטא של כהנים אינה נקמצת ואינה נאכלת, אלא נשרפת כולה על המזבח, ומניין למד ר"ש שמנחת חוטא של כהנים נקמצת, והקומץ קרב לעצמו והשיריים קרבים לעצמם?

תשובה: **דתנו רבנן:** נאמר לגבי מנחת חוטא "וְהִיְתָה לְכֹהֵן כַּמִּנְחָה", ואנו דורשים את הפסוק שאם המנחה משל כהן (= שהוא מביאה כיון שחטא), מותר לו להקריבה כשאר מנחות, דהיינו שכהן שחטא מקריב בעצמו את מנחתו.

אתה אומר שתהא עבודתה כשרה בו (= שהוא בעצמו מקריב את מנחתו) **או אינו אלא להתיר מנחת חוטא של כהנים?** כלומר שאם המנחה היא של כהן חוטא דינה כמנחת חוטא של ישראל ששייריה נאכלים, **ומה אני מקיים "וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן קָלִיל תְּהִיָּה לֹא תֵאָכֵל" מנחת נדבתו אבל חובתו תהא נאכלת,** כלומר והפסוק

“וכל מנחת כהן...” מדבר כל מנחת נדבתו של כהן שהיא כליל, אבל מנחת חובתו (= מנחת חוטא) של כהן נאכלת.

תלמוד לומר: לכך נאמר “**וְהִיְתָה לְכֹהֵן כַּמִּנְחָה**”, הפסוק מקיש חובתו לנדבתו, כשם שמנחת נדבתו של כהן אינה נאכלת כך מנחת חובתו (= מנחת חוטא של כהן) אינה נאכלת.